



Den prisbelønnede svenske forfatter Gunnar Ekelöf

Den dunkleste af de dunkle

Det nordiske Råd har belønnet den svenske lyriker Gunnar Ekelöf for den digtsamling, han udgav i efteråret, og som bærer den mærkelige titel

»Diwan över fursten av Emgiön«

Af Emil Frederiksen

ALLEREDE for et par år siden, i januar 1964, fik Gunnar Ekelöf en hædersgave af Det danske Akademi. Det, man fra dansk side ville belønne ham for, var den i alle henseender enestående position, som han havde vundet i sin egenskab af det svenske sprogs nester.

Nu i år hædres han på ny, og denne gang — efter bestemmelsen for Nordisk Råds store pris — belønnes han for et værk, der er udkommet i et af de sidste år. Det er digtsamlingen »Diwan över fursten av Emgiön«. Dette mærkelige værk er som så mange nyere digterværker også inden for svensk litteratur en forklædning af digterens syn på nutiden, en transponering af digteren over i en fortidig verden, på grænsen mellem antikken og middelalderen. Den fyrste af Emgiön, som Ekelöf har forklædt sig i, hører til i det byzantinske kejserrige omkring år 1100. Det er en periode af historien, som almindelige mennesker i Vesteuropa og Norden kun har meget dunkle og sælsomme forestillinger om. Gunnar Ekelöf skildrer den byzantinske stat i opløsning, samtidig med at dens overkultur blomstrer i en både korrump og mystisk og erotisk

dekadence. Fyrsten kommer fra en fjern udkant af det byzantinske rigeovre i egnene mellem Sortehavet og Det kaspiske Hav. Han bliver fanget af kejserens og sine fjenders og får samme skæbne som sin høje herre, nemlig at fængsles en tid lang og få øjnene stukket ud. Derefter vandrer han rundt som en halvt profetisk blind skikkelse. Hans digte er samlet under betegnelsen *Diwan* — et ord, som Goethe har givet den betydning: En digtsamling, hvori modsatte inspirationer, vidt fra hinanden adskilte temaer forenes. Den består af to dele, fyrstens digte fra fængslet og hans digte fra sine vandringer. Og i den første del samles hans fantasier om madonnaskikkelsen, den paradoksale jomfrumoder, til hvem digtene er rettede. Hun er kristen og hedensk, hun er alle ønskers mulighed, hun er ikke-opfyldelsen af alle slags længsler og begær.

Denne madonna-skikkelse er en slags mytisk forestilling, eksisterende og dog ikke virkelig, en forklædning af Gunnar Ekelöfs egne inderste inspirationer og hele hans holdning som digter. Og måske man også tør antyde, at hun i al sin paradoksalitet repræsenterer

urtidens åndelige verden, sådan som digteren ser den, kaotisk, med muligheder til alt, med vanskeligheder for alle tendensers gennemførelse til klar virkelighed.

DET synes, som om digteren med denne fantasiskikkelse og sangene, som er henvendt til hende, har villet give et udtryk for nutidens store sammenblanding af forestillinger alle vegne fra af øst og vest, som blandes og brydes, den store forvirring af ideologier og trosretninger, det ubestemmelige kaos. For så vidt kan det siges at føre tidens tale gennem sine dunkle, sælsomme fantasier, som han således har anbragt i en ukendt afkrog af verdenshistorien og samlet omkring en fyrste, der vistnok er hans egen opfindelse og måske skal betyde ham selv. Med denne digtsamling har Ekelöf ikke mindst givet udtryk for sine egne inspirationer, således som de har behersket hans forfatterskab, siden han begyndte for 34 år siden. I et af sine digte, som han engang skrev på opfordring til brug for den svenske radio, har han sagt: »Lad de stærke lyde og de rige farver have sin tid, Vil du have farve ind i din hverdag? Gør dig da ubestemt. Gør dig først af alt fuldstændig grå. Da kan den komme naturligt som fra dig selv til dig selv«. I et andet digt har han sagt disse ord: »Hvert menneske er en verden af blinde væsener i dunkelt oprør mod jeg'et, der hersker over dem som en konge«.

Altid har han villet sprænge grænser, altid har han villet udtrykke opbrud fra det dybe, fra det uventede, altid har han villet bane sig frem uden dog at angive vej eller sti gennem den vanskelige verden. Altid har han villet udtrykke den store åbenhed over for alle muligheder. Engang har han skrevet: »Jeg er aldrig, som man tror, jeg er ikke-menneskelig«.

I nordisk poesi er Gunnar Ekelöf den helt ensomme. Lever man sig ind i hans poesi, kan man ofte forfærdes over den hårdhed og den fortvivlelse, man møder udtryk for. Men det kan ikke betegnes som at være personlige udtryk, det er ikke bekendelser, men det er konstateringer af, hvad verden byder et menneske af vilkår i den store kaotiske nutid. Og så kan man også på den anden side møde vidunderlige klange, skønne billeder, fantasifulde udtryk, der ligner sælsomme ting ude i naturen, tilsyneladende uden mening, med den mening, som det oplevende sind selv tillægger dem. Sin store position har han vundet som det svenske sprogs musikalske mester. Ikke i samme betydning som f. eks. Fröding, der kunne få det til at klinge og synge med alle bedårelsens melodier. Men således, at alt hvad det svenske sprog ejer af åbenbare og hemmelige klangvirkninger, udløser han i ordforbindelser i billedlige udtryk, som uanset deres forståelighed øver en magnetisk virkning på sindet. Han er den vanskeligste af de vanskelige. Han er den store ensomme på en yderpost i nordisk digtning. Han belønnes for sin trofasthed mod inspirationer, der altid har holdt ham fri fra at skulle eller at kunne bruges til noget andet end at være den rene digtning om tidens store, forfærdende og forjættende kaos.